

TEŠ-6 – spomenik korupcije

Kako smo gradili in kdo je odločal?

Kljub glasni ulici, je v tišini vladnih soban, več vlad nazaj, padla odločitev, da bomo zgradili šesti blok Termoelektrarne Šoštanj (TEŠ-6). Od vsega začetka so bili mediji in družbena omrežja polni dvomov o njeni smiselnosti, razvojni in okoljski škodljivosti ter o stricah iz ozadja in lobijskih omrežjih. Nekateri člani gibanja SINTEZA že od vsega začetka dogajanje aktivno spremljajo in tako je Vito Šoukal že sredi leta 2014 lahko napisal **Kronologijo projekta TEŠ-6**. Skoraj tri leta za tem je čas za ponovno branje Šoukalove kronologije. V deželo se pelje projekt, načrtovan v belih sobanah »podzemlja«, po zamisli sicer drugih stricev, a istih lobijskih omrežij in vlada ga uvaja z vso oblastno aroganco. Drugi tir!

V opomin in zresnitev tistih, ki še premorejo nekaj integritete in so vključeni v proces priprave ali sprejemanja odločitev o modalitetah izgradnje ustrezne železniške povezave pristanišča s srednjeevropskim zaledjem priporočamo ponovno branje Šoukalove kronologije, ki je tokrat še malo bolj personalizirana. Ni pomembno ali zaradi nemoči ali neznanja ali aktivne vpetosti v koruptivna omrežja, vaše sodelovanje pri veliki kraji bo ostalo zabeleženo in trajno na voljo javnosti.

Dopolnjena Kronologija projekta TEŠ-6: »Odgovorni pa imajo obraze in imena«

Vlada Slovenije je bila decembra 2006 seznanjena s ceno glavne tehnološke opreme v vrednosti 600 milijonov evrov; v septembru 2007 se je cena za opremo dvignila na 954 milijonov evrov, da bi dosegla junija 2008 dosegla že 1,343 milijonov evrov. Po tej ceni je bila podpisana pogodba s francoskim dobaviteljem Alstom junija 2008. Decembra 2009 pa je bil sklenjen aneks k pogodbi za dobavo opreme za 1.103 milijonov evrov. Gradnja objekta TEŠ-6 se je začela v decembru 2009.

Vlade, ki so odgovorne za polomijado imenovano TEŠ-6

Janševa 2004-2008

Pahorjeva 2008-2011

Janševa 2011-2013

Bratuškina 2013-2014

Prvi negativni odmevi se pojavijo v javnosti že 19. decembra 2009 (ekonomist Jože P. Damijan »[Smrdi do neba – Ekološka bomba iz Šoštanja](#)«), češ da gre »za obupno slab energetski projekt, ki je nujno potreben tako kritične presoje stroke kot tudi finančne in protikorupcijske komisije«. Damijan opozarja tudi na dejstvo, »da sta dva glavna protagonista naložbe v TEŠ 6 aktualna vladna ministra Franci Križanič

in Matej Lahovnik

« in zahteva dodatne (prave) podatke za javnost in nadaljnjo javno

diskusijo o prihodnji usodi projekta. Nekdanji gospodarski minister Andrej Vizjak

je

(30.01.2010) polemičen (v dialogu z direktorjem TEŠ 6 Urošem Rotnikom)», »da bi bilo bolje za razmeroma nizke stroške posodobiti peti blok, ki bi imel skupaj s plinskima enotama 429 megavatov moči, kot graditi drag nov šesti blok«.

»Rekordna naložba, vredna 1,1 milijarde se že izvaja, čeprav še ni jasno, kako bo projekt financiran,«

poročajo Finance (04.02.2010). Predsednik Holdinga slovenskih elektrarn (HSE) Borut Meh precej nedoločeno in pogojno govori o finančni konstrukciji: »300 milijonov evrov pomenijo lastni viri HSE, sto milijonov evrov bo priskrbel TEŠ, 550 milijonov pomenijo posojila Evropske investicijske banke (EIB) in 200 milijonov evrov pa naj bi priskrbel Evropska banka za obnovo in razvoj (EBRD).

Predsednik vlade Borut Pahor je bil 16.03.2010 opozorjen s pismom skupine (Kovačič, Bavdaž, Petrač) o nesprejemljivem nadaljevanju projekta - vsaj do jeseni tega leta, kot je že Pahor obljubil (po drugi seji vladnega strateškega sveta za energetiko).

Vlada se ni odločila, da zaustavi nadaljevanje del, vodstvo TEŠ pa je pospešeno gradilo in povečevalo potencialno škodo zaustavitve projekta - s politiko izvršenih dejstev.

Javnost je bila 19.04.2010 opozorjena (članek V. Šoukala »TEŠ 6 kot del proti-izhodne strategije«), da je TEŠ 6 slaba rešitev za prevzete obveznosti za znižanje emisij toplogrednih plinov Slovenije in za uresničenje sprejetih namer v vladni »Slovenski izhodni strategiji« (februar 2010). Če bo postal nizek »ogljčni odtis« zakonska norma, ga bo zaradi delovanja TEŠ v Sloveniji izjemno težko zagotoviti. Stališče okoljskega aktivista Georga Monbiota, »da se je do sedaj motil o najslabšem načinu pridobivanja elektrike, in ugotovil, da to ni premog, ampak lignit, po možnosti še nadpovprečno radioaktiven in z veliko vsebnostjo žvepla«. Izvršni direktor Greenpeace poziva v odprtem pismu slovenskemu predsedniku Borutu Pahorju, »naj preneha podpirati fosilna goriva«.

Komisija za preprečevanje korupcije (KPK) je ministru Francu Križaniču v načelnem mnenju priporočila, naj se v prihodnje izloči iz odločanja o projektu šestega bloka, ker je bil pred ministrovanjem direktor in solastnik Ekonomskega inštituta pravne fakultete, ki je junija 2006 izdelal ugodno študijo o ekonomski primernosti naložbe v šesti blok.

Delo poroča (25.05.2010), da je blok šest dokončno dobil podporo Pahorjeve vlade. Minister Lahovnik pripravlja uradno pismo vlade o naložbi; jutri bo vlada že verjetno odločala o poroštvu za posojilo 440

milijonov evrov (EIB). Na pogovorih v Šoštanju (Pahor, Lahovnik in Žarnič) so bil vladni predstavniki očitno zadovoljni z odgovori HSE (Meh) in TEŠ (Rotnik).

Vlada je 16.06.2010 potrdila s pismom o podpori za odobritev dolgoročnega posojila EBRD za 200 milijonov evrov. Poudarjena je bila predvsem vloga ministra Lahovnika (v nasprotju z ministrom

Golobičem) , ki je bil vnet zagovornik gradnje šestega bloka in šaleškega lobija.

Nekaj dni zatem je (julija 2010) Lahovnik, ki je svojo vlogo pri TEŠ 6 odigral do konca, odstopil z mesta gospodarskega ministra. Ministrsko mesto je - po nepričakovanem Lahovnikovem odstopu - prevzela

Darja Radić

Evropska banka - EBRD je 21.07.2010 odobrila 200 milijonov evrov posojila za projekt, ki je trenutno ocenjen na »okoli 1,2 milijarde evrov«. Posojilo je bilo končno podpisano 12.01.2011. Evropska investicijska banka pa je 16.02.2011 sprostila še 110 milijonov evrov (od celokupnih 550 milijonih evrov) za TEŠ 6.

Skupina (Spomenka Hribar, Anton Komat, Vili Kovačič in Mihael G. Tomšič) je od vlade (23.06.2010) z memorandumom zahtevala »spremembo energetske politike, ki bo okoljsko in ekonomsko dolgoročno vzdržna, ne pa klasično kurjenje premoga v šestem bloku Termoelektrarne Šoštanj in ustavitev projekta TEŠ 6«.

Minister Franc Križanič je (v Velenju 20. avgusta 2010) izjavil, da namerava vlada »kasneje« reševati težave glede poroštva (za kar je potrebno soglasje parlamenta) za mednarodno pogodbo za 440 milijonov evrov posojila. »To pomeni, da vlada namerno rine v položaj, v katerem bo potem – v drugi fazi projekta – sama sebe razglasila za ujetnico razmer, ki jih bo sama povzročila,« piše ekonomist Vili Kovačič (»Obvod parlamenta« 11.09.2010). »Gre za prvovrstni nateg – perfiden načrt prestavitve odločanja o poroštvu v drugo fazo projekta, ko bo poroštvo pod težo na stotine zapravljenih milijonov zlahka izsiliti.«

A dolgoletni direktor Premogovnika Velenje Milan Medved je bil Pahorjevi vladi močno dopadljiv, saj so ga imenovali tudi predsednika nadzornega sveta Darsa.

Ministrica Darja Radić je na seji vlade (01.10.2010) predlagala razrešitev nadzornika HSE in izrazila nezadovoljstvo z upravo HSE (Borut Meh) in TEŠ 6 (Uroš Rotnik). Rotnik je bil nato odstavljen

11.11.2010 z mesta direktorja TEŠ 6, na njegovo mesto je bil imenovan Simon Tot ; kasneje je bil

razrešen tudi Borut Meh (HSE) in na njegovo mesto imenovan Matjaž Janežič . V stranki SD (S.

Meh in B. Kontič) zato razmišljajo o interpelaciji zoper ministrico Radićevo. Očitno je energetika znova zanetila spor v vladni koaliciji. Zato je ministrica Radićeva ponudila svoj odstop (02.03.2011). Vlada je očitno v precepu, kaj storiti?

Kot ocvirek naj navedem še izjavo odstavljene U. Rotnika, ki je v slovensko TV kamero ob razrešitvi povedal, »da so provizije dobili tisti, ki so ga odstavili« (!?)

Tudi nova vlada (pod vodstvom Janeza Janše) je dala 23.02.2012 pozitivno mnenje na zakon za državno poroštvo za posojilo EIB ob predpostavki »uveljavitve ustrezne odgovornosti za tiste, ki so v preteklosti projekt TEŠ 6 vodili negospodarno, netransparentno, neracionalno in s premajhno skrbnostjo«. Končno odločitev o državnem poroštvu pa je imel državni zbor.

Državni zbor je zakon o državnem poroštvu (z minimalno potrebno večino) sprejel julija 2012. Zakon o ratifikaciji poroštvene pogodbe je začel veljati 30. decembra 2012. TEŠ je dobil 440 milijonov evrov posojila EIB, poroča Delo 15.03.2013. »S črpanjem posojila je dokončno sklenjena finančna konstrukcija projekta in s tem so zagotovljeni pogoji za njegovo uspešno nadaljevanje in dokončanje,« so zapisali v TEŠ-u.

Zgodba o višini cene projekta pa se nadaljuje. Zdaj se je zaenkrat ustavila pri 1,43 milijarde evrov. »Razlogi za to so aneksi k pogodbi z Alstomom, zavajanje pri zadnjih investicijskih programih, svoj kos pogače pa je hotela politika,« poroča Delo 20.05.2013.

Novinar Dela Aljaž Pengov Bitenc je v članku (»Aktivno gledanje vstran«) z dne 8.12.2013 komentiral izjavo predsednika Računskega sodišča Tomaža Vesela , ki je dejal, »da bi bilo računsko sodišče pri reviziji tega projekta neučinkovito«. To izjavo je potrebno razumeti v luči odstopa Komisije proti korupciji (KPK), ki je kot enega glavnih razlogov za odstop navedlo nesodelovanje politike pri razreševanju problema TEŠ 6, s katerim se je KPK »širše ukvarjala, mimo zgolj kazensko – pravnih vidikov«. Član KPK Rok Praprotnik je celo pojasnil, »da v Sloveniji ni ustanove, ki bi takšen primer kot je TEŠ 6, lahko celovito preverila«.

Računsko sodišče je februarja 2014 le sklenilo, »da bo uvedlo revizijo smotrnosti poslovanja Slovenske odškodninske družbe (SOD) in HSE v zvezi z investicijo TEŠ 6«. Računsko sodišče je predlogu zaključnega računa državnega proračuna za leto 2013 izreklo v juliju 2014 »mnenje s pridržki«, kjer je med drugim ugotovilo, da pri izdaji poroštva za 440 milijonsko posojilo EIB ni izpolnjen pogoj potrebnih sredstev za pokritje poroštva.

»Odgovorni vladi se TEŠ 6 ne bi zgodil« je naslov članka v Delu z dne 27.01.2014. Novi generalni direktor HSE Blaž Košorok je izjavil, »da so poslovodstva Teša in HSE zavedla vse vlade doslej..., danes se pa politiki medsebojno obtožujejo, kdo je za projekt TEŠ 6 bolj kriv«.

Cena premoga, ki je eden od najbolj bistvenih elementov ekonomsko uspešnega delovanja TEŠ 6, je bila s strani odgovornih (n.pr. vodja projekta Uroš Rotnik, direktor premogovnika Velenje Milan Medved itd.) zajamčena 2,25 evra na gigadžul. Rudnik Velenje seveda ni mogel zdržati takšne nizke cene in je izsilila za petino višjo: 2,95 evra za gigadžul, v letu 2014 celo 3,25 evra za gigadžul.

Izkazalo se je, da šaleško–velenjski projekt (TEŠ6) ni samo vprašanje ekonomije, okolja in energije, ampak še bolj problem ne delovanja demokracije in pravne države. In žal se vse slabo ponavlja na projektu Drugi tir. Ocenjena vrednost izgradnje je neke noči skočila iz 800 milijonov na 1,4 milijarde evrov, pripravljajo se le najdražje finančne konstrukcije in postopki se vodijo skrajno netransparentno in neupoštevanje predpisov o vodenju investicijskih projektov. Brez dosledne revizije in kaznovanja odgovornih ne bomo splavali iz moralne godlje. Odgovorni pa imajo imena in obraze.

Epilog:

Na pobudo SINTEZA-KCD z dne 25.5.2015 je Računsko sodišče začelo revizijo. [Vaše sporočilo bo računsko sodišče obravnavalo kot pobudo za izvedbo revizije](#). Šele po hudih pritožbah je Računsko sodišče smelo javno objaviti »manj potemnjeno« verzijo revizijskega poročila, [Obvestilo Računskega sodišča](#) – 15.9.2015

Namesto zahtevane Forenzične analize celotnega projekta in posledic je bila v začetku leta 2015 [Ustanovljena je parlamentarna preiskovalna komisija: TV-SLO – ODMEVI](#). Preiskovalna komisija še sestankuje in zaslišuje [Pričanje dr. Roberta Goloba v DZ na Preiskovalni komisiji o TEŠ6](#) (7.12.2016).

Da se ne bi nikoli več ponavljale zlorabe, kot so se na TEŠ 6, je SINTEZA v [množici pisem predsedniku vlade](#) predlagala imenovanje posebne nadzorne komisije, v kateri bi bili tudi predstavnike civilne družbe. Ker vlada po sedmem pismu tega ni storila je civilna družba 18.10.2016 ustanovila [SVET za civilni nadzor projekta Drugi tir](#).

Revija Zarja je objavila članek: [Bomo tožili državo?](#) – 14.2.2017
